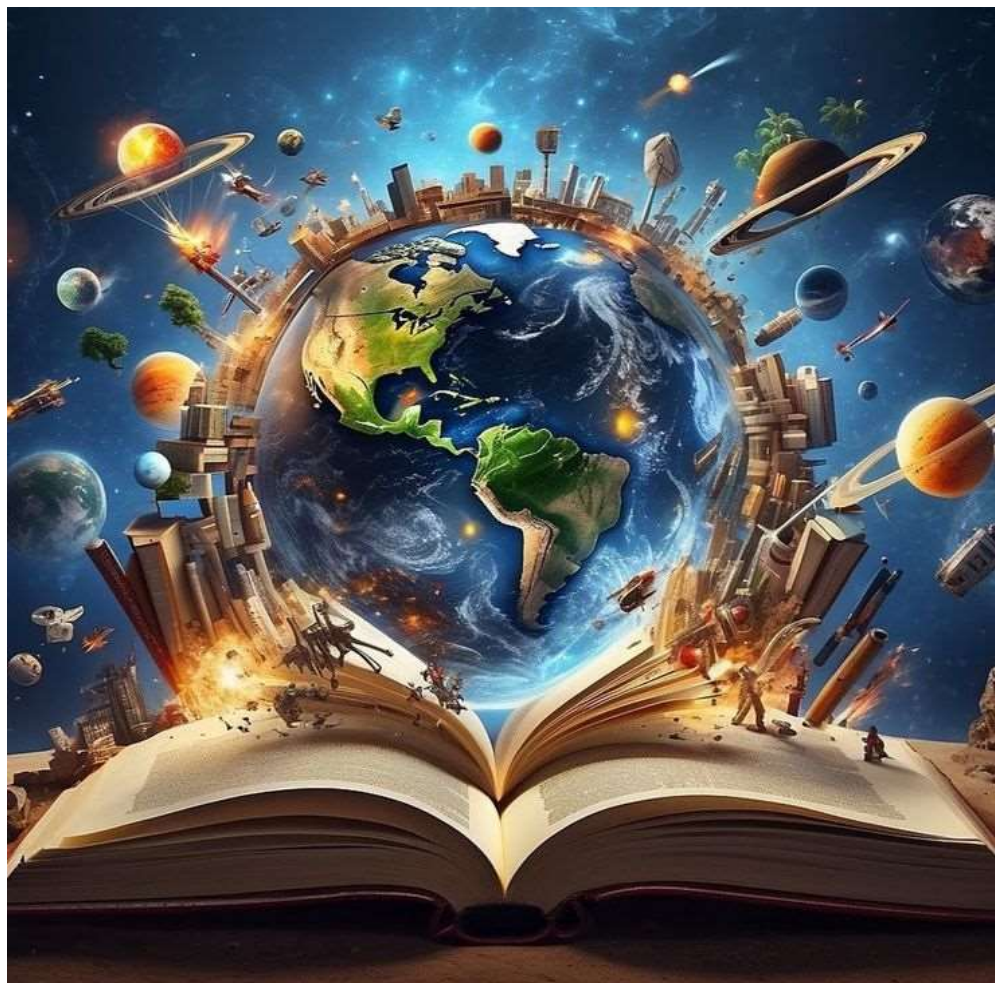

**Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

**СУЧАСНА ВИЩА ОСВІТА: ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ
ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
10-11 жовтня 2025 року**

**MODERN HIGHER EDUCATION: ACHIEVEMENTS, CHALLENGES AND
DEVELOPMENT PROSPECTS IN UNCERTAIN TIMES
THE III INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE
10–11 October 2025**

Запоріжжя, 2025

*Рекомендовано до друку Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
(протокол № 4 від 31.10. 2025 р.)*

Редакційна колегія:

*Фалько Н. М. – доктор психологічних наук, професор;
Глебова Н.І. – доктор соціологічних наук, професор;
Полякова Л.І. – кандидат історичних наук, доцент;
Сіроштан Т. В. – кандидат філологічних наук, доцент;
Муртазієв Е.Г. – кандидат педагогічних наук, доцент;
Подорожний С.М. – кандидат біологічних наук, доцент; Гузь
Н.В. – кандидат психологічних наук, доцент Проценко А.А. –
кандидат педагогічних наук, доцент*

Сучасна вища освіта: досягнення, виклики та перспективи розвитку в умовах невизначеності : збірник матеріалів III-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 10-11 жовтня 2025 р. (Запоріжжя– Мелітополь). – Запоріжжя: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2025. – 647 с.

ISBN 978-617-7346-84-4

У збірнику оприлюднено матеріали учасників III Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна вища освіта: досягнення, виклики та перспективи розвитку в умовах невизначеності»: Матеріали III-ї Міжнародної науково-практичної конференції», яка відбулася у змішаному форматі 10-11 жовтня 2025 р. у м. Запоріжжя на базі Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

У матеріалах конференції збережено орфографію та пунктуацію авторів. За достовірність та оригінальність матеріалу відповідальність покладається на авторів.

ISBN 978-617-7346-84-4

Авторський колектив, 2025©

ЗМІСТ

ВИЩА ОСВІТА І ПРИРОДНИЧІ НАУКИ: ВИКЛИКИ.РЕАЛІЇ.МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ	15
<i>T. Diuzhykova, O. Skrypska, T. Chetvertak, M. Barus</i> Advantages and disadvantages of the project method in chemistry lessons	15
<i>Арсененко І., Арабаджі О., Донець І., Комок І.</i> Методичні аспекти використання ресурсів індустріального туризму в шкільному курсі географії	20
<i>Бороновський І.</i> Мікровітрові турбіни та системи накопичення енергії в освітньому середовищі: перспективи для України	26
<i>Браславська О., Малусь М.</i> Сучасні засади розвитку природничих наук у системі вищої освіти	30
<i>Воровка М.</i> Наука попри неволю: внесок освітян-природничників у порятунок довкілля	34
<i>Гришко С.</i> Застосування проблемного методу навчання при вивченні курсу «Політична географія»	37
<i>Деремешко К.</i> Інноваційні підходи до формування творчого мислення учнів на уроках біології	40
<i>Дюжикова Т.</i> Проблеми методики навчання хімії в умовах сучасної освіти	43
<i>Дюжикова Ю.</i> Проблемне навчання як стратегія розвитку хімічної компетентності учнів на уроках хімії	49
<i>Зав'ялова Т.</i> Формування дослідницької компетентності майбутніх учителів географії в ході навчальної практики з ґрунтознавства	53
<i>Кожевникова А.</i> Формування стійкості та резильєнтності учасників освітнього процесу в релокованому закладі вищої освіти	56

Кожжевникова А., Тихонова О., Шило О. Використання проєктної діяльності для формування екологічної компетентності учнівства	61
Кулик І., Гладій А. Технології доповненої реальності для ефективної візуалізації навчальної інформації хімічного змісту	65
Максимов О. Аргументація як педагогічна технологія у навчанні учнів хімії	68
Моложон К. Інтеграція цифрових інструментів у формуванні квітникових ансамблів і флористичних композицій: освітній аспект	74
Муравйов О. Розрахунок емісії літака ІЛ-76МД при злітно-посадковому циклі	79
Непша О., Левада О. Навчальні практики з геології та топографії як інтегративний механізм формування професійної компетентності майбутніх учителів географії	88
Нікітчук І. Психофізіологічні ефекти терапевтичного садівництва: теоретичний аналіз	91
Прохорова Л. Розвиток критичного мислення студентів-географів під час вивчення курсу «Конструктивна географія»	96
Пюрко О., Пюрко В., Арабаджі-Тіпенко Л. Синергійно-орієнтований дизайн природничих наук і вищої освіти в контексті сучасних реалій	99
Семілуцька О. Гарденотерапія як ресурс психосоціальної підтримки в умовах війни: теоретичні засади та практичний потенціал	105
Сидоренко А. Інтеграція екологічних дисциплін у міждисциплінарну підготовку здобувачів вищої освіти природничих спеціальностей	110
Тарасенко Д., Мільтих О. Мотивація навчальної діяльності учнів в умовах дистанційного навчання хімії	114
Філіна-Легка А. Використання української етнокультурної спадщини у ландшафтному мистецтві освітніх просторів	119
Четвертак Т. Огляд ключових застосунків для активації пізнавальної діяльності при вивченні хімічних дисциплін	124

Шепітько Д. Геотуристичний потенціал Запорізької області	127
ІНТЕГРАЦІЯ ЗНАНЬ: ВІД ГУМАНІТАРНИХ ДО ТОЧНИХ НАУК В ОСВІТНІХ І НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	131
Баранцова І. Aspects and trends of development of ethnocultural competence in the modern educational environment of a university	131
Білецька М., Підварко Т. Міждисциплінарність як умова професійного зростання майбутнього вчителя музичного мистецтва у системі вищої освіти	135
Григор'єва Я. Сучасні педагогічні технології формування морально-етичних цінностей молодших школярів	139
Гудзь В. Інтеграція гуманітарних і точних наук дослідженнях інформаційно-психологічної безпеки та медіаграмотності українського освітнього середовища ХХІ століття	144
Дерік Л. Використання елементів проєктного навчання у початковій школі	149
Дорожко Г. Формування просторових уявлень учнів у процесі вивчення шкільного курсу географії	154
Зубко А. Специфіка вправ для навчання англомовного діалогічного мовлення учнів 11 класу ЗЗСО	157
Костенян Ю. Мотивація без спілкування, як вчитись онлайн	162
Левада О., Непша О. Використання геоінформаційного сервісу GOOGLE MAPS у шкільному курсі географії	165
Марков Є., Чорна О. Використання інструментів MAGIC SCHOOL AI в освітньому процесі	168
Мешальніков І, Коваль С. Трансформація геологічного середовища в умовах глобального соціоекосистемного впливу	174
Намлієва Н. Модернізація освіти: інноваційні підходи до забезпечення навчального процесу	177

Митяй Б. STEAM-орієнтований підхід у підготовці майбутнього вчителя іноземної мови	180
Оганян А. Унікальні, але маловідомі музеї Чернігівщини	185
Переверзєва О. Інтеграція знань від гуманітарних до точних наук як педагогічний процес	189
Подаков Є. Інвестиційна привабливість індустрії туризму в сучасних умовах	193
Рябицька Т., Мартиш Ю., Купіра В. О. Формування позитивного батьківства в умовах соціальної вразливості	198
Сапога Л. Організація навчально-дослідницької діяльності в географічній освітній галузі як умова формування дослідницької компетентності учнів Нової української школи	203
Сидоренко Т. Організація керованої самостійної роботи як чинник підвищення науковості шкільного курсу географії	207
Соболевська О., Лисенко В. Екологічні, організаційно-економічні та правові основи ведення мисливського господарства в Україні	212
Сурядна Н., Горбенко Є. Заходи відновлення природно-заповідного фонду України у законодавчо-нормативному просторі європейської інтеграції	217
Фурса В., Кірчева К., Васільєва С. Тренінгова робота у формуванні комунікативної компетенції дітей з інвалідністю	222
Шепітько Д. Практична діяльність як ключовий механізм реалізації компетентнісного підходу в географічній освіті 6-го класу Нової української школи	225
Шкода Н. Прийоми дискусії на уроках історії	231
Шумілова Н., Дергач М. Інноваційний простір вчителя-дефектолога: діджитал-інструменти як засіб підтримки дітей з ООП	235

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	241
<i>Mitieva A.</i> Health-saving and innovative technologies in art education as a factor in the formation of artistic and aesthetic	241
<i>Spulber D., Konovalenko T.</i> UNICOM ERASMUS+PROJECT: INTEGRATING THE EXPERIENCE OF UNIVERSITY OF GENOA IN BOGDAN KHMELNITSKY MSPU	246
<i>Бондзик Д.</i> Інноваційні психолого-педагогічні методики формування професійної ідентичності поліцейських-комбатантів	251
<i>Бунчук О., Завгородній М.</i> Громадянське виховання молоді як основа для формування активної життєвої позиції	256
<i>Воробйова О., Батарейна І.</i> Етичні питання використання штучного інтелекту в освітньому процесі	260
<i>Галь Б.</i> Деякі аспекти викладання адміністративної історії Гетьманщини 1722-1782 рр.	264
<i>Гапотій В., Беседіна І., Ігольников О.</i> Педагогічні умови ефективного формування комунікативної компетентності майбутніх юристів у закладах вищої освіти	268
<i>Гаркуша М.</i> Сучасні виклики у викладанні англійської граматики: від шкільної практики до вищої освіти	272
<i>Дмитрієва С.</i> Формування предметної та ключових компетентностей на уроках літератури засобами проєктного навчання	276
<i>Дурдо О.</i> Цифрова пропаганда як інструмент дестабілізації ментальної стійкості українського соціуму	281
<i>Жейнов С.</i> Способи підвищення мотивації на навчання учнів 5-6 класів в закладі освіти	283
<i>Знаменський Д.</i> Розмаїття підходів до осмислення війни у філософії XXI століття	287

- Канарова О., Гавриленко Н.** Організаційно-педагогічні умови розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами театральної діяльності 292
- Кисельов І.** Правове регулювання децентралізації фінансів в Україні 296
- Крижановський О.** Правове регулювання децентралізації фінансів у Польщі 300
- Маслова А., Гончарова О.** Формування європейських цінностей як умовах професійного розвитку майбутнього педагога 304
- Маслова М.** Інтеграція демократичних цінностей в освітній простір ЗЗСО 308
- Макодрай П.** Соціально-правові аспекти формування житлової політики в Україні 312
- Надольська Ю., Єніфанцева Л.** Освітні технології як ефективний інструмент удосконалення і розвитку освітнього процесу у ЗВО 316
- Нікітенко О., Журавель І., Кримчанін Б.** Соціально-правові аспекти нормативного регулювання використання штучного інтелекту у сфері державної безпеки України правоохоронними органами 321
- Пачева В.** Проблеми формування компетентностей з української мови у студентів-істориків 326
- Пачев С., Крилова А.** Навчальні практики студентів-істориків у системі професійної підготовки 331
- Помазан Д.** Методи інтелектуальної історії як складова викладання медієвістики 335
- Порубянський А.** Духовна й ментальна нескореність українців: етноцид ХХ століття 339
- Прощенкова Є.** Особливості формування англомовної компетентності в говорінні старшокласників 343

Пуляк О., Абрамова О., Мішуста В. Антикрихкість – ключова навичка для успішного функціонування особистості у період кризових ситуацій	347
Рунчева Н., Пилипенко К., Савків А. Економіка знань як ключовий фактор відновлення України	351
Скребовська С., Тихонський В. Реформування господарського законодавства: аналіз ефективності та перспективи розвитку	355
Татарін В. Когнітивний компонент компетентності майбутніх учителів англійської мови у подоланні емоційно-вольових бар'єрів учнів у процесі партнерської взаємодії	358
Тіхонов А., Розумейко Д. Конституційні права людини і громадянина в умовах воєнного стану: проблеми і перспективи	364
Тіхонов А., Розумейко Д. Правові механізми забезпечення конституційного права на вищу освіту для громадян України, які перебувають за кордоном (біженці, ВПО): виклики екстериторіальності та інтеграції	370
Хоменко Н. Контекстуальне навчання в сучасній парадигмі вивчення англійської мови здобувачами вищої освіти	381
Шевчук А. Розрив поколінь як морально-етична проблема сучасного українського суспільства	385
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ, СПОРТУ Й ПСИХОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	390
Біцюта О. Арт-терапія та групова робота як інструменти емоційної стабілізації вимушених переселенців	390
Бобров О. Зв'язок рівня мотивації гравців із ефективністю виконання тактичних завдань у футболі	400
Богданюк І., Олійник І. Розвиток фізичних якостей на заняттях з футболу	404
Бочелюк В. Об'єктивні та суб'єктивні чинники впливу на ментальне здоров'я особистості	407

- Бура В.** Психологічні механізми управління когнітивним навантаженням студентів в умовах багатозадачності та хронічного стресу 411
- Варіна Г.** Професійна стійкість майбутніх психологів як детермінанта їх психологічної готовності до фахової діяльності в умовах невизначеності 417
- Гаврилова Н., Кравченко А.** Морфо-функціональні характеристики футболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки з урахуванням ігрового амплуа 424
- Гаврилова Н., Олійник В.** Корекція розвитку дрібної моторики та предметно-практичних дій дітей 7-11 років із затримкою психічного розвитку засобами фізичного виховання 430
- Гаджиріга А.** Комплексний підхід до корекції порушень постави дітей середнього шкільного віку засобами фізичного виховання 436
- Глушков Д.** Застосування педагогічних ситуацій як практичного метода підготовки фахівців фізичного виховання 440
- Давиденко Ю.** Хронічний стрес: нейропсихологічні наслідки та значення психоедукації в формуванні резильєнтності 442
- Здор А.** Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до позаурочної роботи з учнями 447
- Кирієнко М.** Ефективність рухливих ігор у формуванні легкоатлетичних навичок учнів на уроках з фізичної культури 449
- Клим В., Олійник М.** Особливості використання методів навчання у процесі вдосконалення технічної підготовленості футболісток 8-10 років 452
- Комбаров О.** Вплив занять з туризму на розвиток дрібної моторики молодших школярів 456
- Кульчинський І., Олійник І.** Розвиток професійних компетентностей викладача сфери фізичної культури і спорту в умовах невизначеності: виклики та стратегії адаптації 461
- Мохорева О.** Сучасні підходи підтримки при горюванні та втраті в

умовах війни і масових катастроф	465
Непша О. Система фізкультурно-оздоровчих занять як чинник формування та підтримання фізичного стану особистості	469
Прокоф'єва О., Прокоф'єва О., Кобильнік Л. Ціннісні орієнтири сучасної молоді	473
Проценко А., Інюхін В., Гончар І.Л. Педагогічна та психологічна підтримка у формуванні професійних якостей студентів-футболістів	479
Проценко А., Федорець Є. Дисципліна «Основи правового забезпечення діяльності у сфері фізичної культури і спорту» № в системі підготовки майбутнього вчителя фізичної культури	483
Стоєва Д., Проценко А. Спеціальна фізична підготовка як основа формування техніко-тактичної майстерності підлітків у боксі	489
Суханова Г. Дидактичний потенціал інтерактивних методів навчання на уроках фізичної культури в умовах Нової української школи	493
Христова Т., Пюрко В. Інформаційні моделі та компетентність учителя фізичної культури	499
Ципін О., Олійник М. Вдосконалення техніки володіння м'ячем у футболістів 7-8 років на секційних заняттях	504
Шатохін Д. Фізичне виховання як чинник формування здорового способу життя старшокласників	508
Шереметьєва А., Олійник І. Вплив психоемоційного стану спортсмена на його результативність у спорті	512
МАТЕМАТИЧНІ, ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ЕКОНОМІКО-УПРАВЛІНСЬКІ ДОСЛІДЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ВИМІРУ	516
Абрамова О. Безперервна технологічна освіта як підготовка до професійного самовизначення в умовах комплексної політики «Освіта для життя»	516
Бурцева О., Спірінцев Д., Александрова К. Формування інформаційної компетентності в старших класах на уроках математики	520

- Бурцева О., Спірінцев Д., Борисюк Н.** Використання медіаосвітніх технологій в старшій школі при вивченні теми «Тригонометрична функція» 524
- Бурцева О., Спірінцев Д., Дорожкіна Г.** Використання медіаосвітніх технологій в старшій школі при вивченні теми «Похідна» 527
- Бурцева О., Спірінцев Д., Коцюрба В.** Методика викладання теми «Первісна» в 11 класі засобами медіаосвітніх технологій 531
- Бурцева О., Спірінцев Д., Павлючик Т.** Методика викладання теми «Нестандартні задачі» засобами медіаосвітніх технологій 534
- Горяча О.** Цифрова економіка та її вплив на трансформацію бізнес-процесів 538
- Гошко Р.** Цифрові платформи для розвитку підприємницької компетентності майбутніх економістів 542
- Дегтярьов В.** Міжнародні підходи до формування цифрової компетентності бакалаврів з менеджменту в умовах змішаного навчання 547
- Євлах М.** Засоби формування медіаграмотності у професійній підготовці фахівців з цифрових технологій 551
- Захарова Н.** Роль наукових досліджень у розвитку закладів вищої освіти 555
- Капсамун А.** Використання цифрових інструментів Zoom в освітньому процесі в умовах війни 560
- Карелова Є., Адоньєв Є., Спірінцев Д., Бурцева О.** Математичне моделювання як засіб практичної значущості навчання математики в умовах цифровізації освіти 565
- Кідалов О., Чорна А.** Огляд існуючих соціальних мереж і платформ для взаємодії вчителів інформатики 569
- Кожевников П.** Специфіка викладання курсу «Основи HTML та CSS» в умовах релокації 576

- Комарницький К.** Сутність та структура компетентності з кібербезпеки в контексті цифрової освіти 580
- Кумейко В.** Цифрова трансформація змішаного навчання у професійній підготовці фахівців IT-галузі 585
- Маслова І., Адоньєв Є., Спірінцев Д., Бурцева О.** Інтеграція математики з іншими дисциплінами в навчальному процесі як засіб формування цілісної картини світу 589
- Михайленко М., Адоньєв Є., Спірінцев Д., Бурцева О.** Розробка методики вивчення окремих тем курсу фізики старших класів 593
- Муртазієв Е., Христовой Д.** Інтегроване формування цифрових компетентностей здобувачів вищої освіти в контексті інформатизації та цифровізації освітнього процесу 597
- Осадча К., Осадча М.** Інтеграція штучного інтелекту в курс «Імерсивні технології»: оцінювання студентами контенту, створеного PERPLEXITY AI 602
- Осипенко С.** Управлінські стратегії розвитку закладів вищої освіти в умовах обмежених бюджетних ресурсів 608
- Предместніков О., Гулевич С.** Економічні виклики для готельно-ресторанного бізнесу України у процесі євроінтеграції 611
- Сидорчук Р., Круглик В.** Проєктні методи як засіб формування цифрової компетентності майбутніх IT-фахівців 615
- Таблер Т.** Феномен математичної тривожності в умовах Нової української школи 619
- Терменжи О., Кожевникова А.** Зарубіжний досвід використання штучного інтелекту в освіті 624
- Чернуський О., Адоньєв Є., Спірінцев Д., Таблер Т.** Використання практико-орієнтованого навчання математики в старших класах 629
- Чихун В., Круглик В.** Гейміфікаційні стратегії у професійній підготовці фахівців з цифрових технологій 633

Шахмін М., Рябець І. Основні підходи в реалізації елементів ШІ в проєктно-технологічній діяльності старшокласників 637

Щебликіна І., Щебликіна З. Персонал як стратегічний ресурс в системі антикризового управління підприємством 642

Кожевникова А.В.

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
кандидат педагогічних наук,
доцент

ФОРМУВАННЯ СТІЙКОСТІ ТА РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В РЕЛОКОВАНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність обраної теми дослідження. У сучасних умовах війни в Україні освітня система зазнає глибоких трансформацій, що особливо відчутно для релокованих закладів вищої освіти. Слід зазначити, що майбутні вчителі, які навчаються в таких університетах, стикаються з подвійним викликом: з одного боку – необхідність здобуття якісної професійної підготовки, з іншого – адаптація до нових соціальних, психологічних та освітніх реалій.

Формування стійкості як інтегральної особистісної якості стає ключовим чинником успішної професійної самореалізації педагога в умовах нестабільності, невизначеності та постійної загрози. Також стійкість охоплює здатність до саморегуляції, критичного мислення, емоційної витривалості та конструктивного реагування на стресові ситуації, що є необхідними для ефективної педагогічно-професійної діяльності в умовах війни та післявоєнної відбудови.

Дослідження формування стійкості та резильєнтності учасників освітнього процесу була висвітлено вітчизняними та закордонними науковцями: стійкості особистості – В. Аршинова, П. Зільберман, Є. Крупник, Л. Мітіна, Л. Сироткіна та ін.; моральної стійкості особистості – М. Волкова, В. Володько, Т. Гаврилова, Е. Головка, Т. Кононенко, О. Михайлова, Л. Сироткін та ін.; морально-психологічної стійкості – С. Максименко, В. Немержицький; специфіку резильєнтності – О. Кокун, М. Rutter

Актуальність теми зумовлена потребою у науковому осмисленні механізмів формування стійкості майбутніх учителів, розробці відповідних освітніх стратегій та психолого-педагогічних інструментів, які сприятимуть не

лише професійному становленню, а й збереженню психічного здоров'я та соціальної активності молоді.

Мета та завдання дослідження. Мета статі є визначити психолого-педагогічні умови та ефективні стратегії формування стійкості учасників освітнього процесу в релокованому закладі вищої освіти, з урахуванням викликів адаптації до нових соціокультурних, інфраструктурних та освітніх реалій.

Завдання дослідження:

0. Проаналізувати наукові підходи до поняття «стійкість» та «резильєнтність» у контексті освітнього середовища.

1. Визначити особливості функціонування релокованого закладу вищої освіти в умовах війни.

2. Описати чинники, що впливають на рівень стійкості учасників освітнього процесу.

У сучасних умовах воєнного стану в Україні, релокація закладів вищої освіти стала вимушеним кроком для збереження освітнього процесу та безпеки його учасників, як викладачів так і здобувачів. Переміщення навчальних закладів до нових регіонів супроводжується низкою викликів: адаптацією до нового соціального середовища, порушенням звичних освітніх практик, емоційним напруженням, втратою зв'язків і почуття стабільності. І саме в таких умовах особливої ваги набуває формування стійкості (резильєнтності) – здатності педагогів, студентів та адміністративного персоналу зберігати ефективність, мотивацію та психоемоційне благополуччя.

Науковці С. Максименко, В. Немержицький, що поняття «стійкості» обумовлена, насамперед, тим, що використання даного терміну стосується процесів становлення, розвитку та формування особистості, використовується для опису різних аспектів її поведінки та діяльності [2, с. 147].

Стійкість обумовлена умінням індивіда орієнтуватися, формувати певні цілі, характером тимчасової перспективи, самоорганізацією. Таким чином, стійкість виступає як невід'ємна частина розвитку і становлення особистості і сприяє прийнятній взаємодії з навколишнім середовищем. А поняття «резильєнтність» широко застосовується психологами і розглядається у

контексті впливу на людину несприятливих чи загрозливих умов і її здатності до нормального, здорового функціонування у майбутньому [2, с. 148].

М. Rutter підкреслив, що резильєнтність залежить від здатності людини отримати доступ до ресурсів і ефективно мобілізувати їх у відповідь на стресори. Він також представив концепцію «ефекту загартовування», коли повторний вплив керованих стресорів з часом посилює резильєнтність [2, с.28].

Слід відмітити, що саме в організаційній психології резильєнтність пов'язували із професійною ефективністю, ефективним лідерством та психологічним благополуччям на робочому місці. Дослідження показали, що фахівці з вищим рівнем резильєнтності мають більші шанси ефективно справлятися зі стресовими факторами, пов'язаними з роботою, підтримувати залученість і запобігати вигорянню (Robertson et al., 2015). А от педагогічна психологія також внесла свій внесок у дискурс резильєнтності, досліджуючи роль резильєнтності в академічному успіху. Дослідження Morales (2008) і Martin та Marsh (2006) показали, що резильєнтні студенти, як правило, демонструють вищий рівень самоефективності, мотивації та наполегливості перед обличчям академічних проблем [2, с.29].

Американська психологічна асоціація (American Psychological Association, 2023) визначає резилієнс (resilience) як процес і результат успішної адаптації людини до важких або складних життєвих обставин, насамперед, через розумову, емоційну та поведінкову гнучкість, а також через активну взаємодію з внутрішніми та зовнішніми ресурсами [2, с.31].

Таким чином, поняття «стійкість» більше стосується системної, організаційної здатності витримувати навантаження, а резильєнтність є внутрішнім ресурсом особистості, що дозволяє не лише витримати, а й трансформувати досвід у розвиток.

Таким чином, дослідження цієї теми є надзвичайно актуальним і має практичну значущість для забезпечення сталого функціонування релокованих закладів вищої освіти, збереження людського потенціалу та формування нової освітньої культури в умовах кризи. Слід відмітити, що нажаль релокація Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана

Хмельницького було вимушеним рішенням із-за повномасштабного військового вторгнення російської федерації, що передбачило: переміщення ЗВО з небезпечного регіону до більш безпечної області України; втрата матеріально-технічної бази, бібліотек, лабораторій, архівів; перехід на дистанційне та змішане навчання (онлайн-формат стала основним способом забезпечення безперервності освіти); психологічна підтримка учасників освітнього процесу в Центрах та лабораторіях закладу вищої освіти із-за того, що війна спричиняє високий рівень стресу, тривоги, втрат; академічна мобільність, міжнародна співпраця та впровадження спільних програм, обмін досвідом, проєктна та грантова діяльність; використання безпекові протоколи та адаптація освітнього середовища (облаштування укриття, безпекові інструкції та гнучкий розклад занять, можливість асинхронного навчання для збереження життя та здоров'я учасників освітнього процесу; інституційна стійкість і стратегічне планування (розробка стратегій, планів дій щодо ефективної діяльності ЗВО й пошук додаткових джерел фінансування, підтримка від держави та донорів) для збереження академічної доброчесності та якості освіти – попри виклики сьогодення. Ці визначальні компоненти сприяли формуванню нової освітньої реальності для українських закладів вищої освіти де адаптивність, гнучкість і людяність стають ключовими цінностями.

Для вирішення окреслених завдань в релокованому МДПУ імені Богдана Хмельницького працюють центри та лабораторії: Центр недискримінаційної освіти, Лабораторія психологія здоров'я, Центр психологічної резильєнтності та благополуччя, ІТ Лабораторія психологічної та психологічної допомоги, Педагогічна лабораторія початкової школи, Центр корекційно-розвиткових технологій, Освітньо-науковий центр соціо-культурного розвитку дитини, Науково-дослідна лабораторія духовно-морального виховання, Центр корекційно-розвивальних технологій для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, Школа тьюторської майстерності, STEAM лабораторія, Центр вивчення прикладної геометрії, Науково-освітня лабораторія готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, Лабораторія дослідження півдня України, Лабораторія філологічних досліджень, Міжкафедральна лабораторія

комплексного краєзнавства, Науково дослідницький центр імені Дмитра Донцова, Науково методичний центр «Lingua», Центр болгаристики, Центр соціологічних досліджень, Центр сприяння розвитку та функціонуванню української мови, Студентська наукова лабораторія «Екологічна освіта для сталого розвитку», Науково-методичний центр із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я, Лабораторія досліджень функціональних можливостей організму людини та фізичної реабілітації, якими були організовані не тільки індивідуальні та групові психологічні консультації, тренінги з резильєнтності та тренінги емоційної саморегуляції, але і різні індивідуальні конкурсні творчі роботи або проекти з різних наукових порблем, що сприяло створенню підтримуюче освітнє середовище, для формування спільноти підтримки як важливий ресурс для адаптації.

Висновок. Слід зазначити що саме процес формування стійкості – це фундамент, а резильєнтність – це крила й учасники освітнього процесу потребують розвитку обох цих якостей, особливо у релокованому закладі вищої освіти в умовах війни.

У складних умовах війни та вимушеної релокації Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького демонструє високий рівень інституційної стійкості та соціальної відповідальності. Завдяки активній роботі численних центрів і лабораторій, університет не лише забезпечує безперервність освітнього процесу, а й цілеспрямовано формує психологічну резильєнтність, професійну адаптивність та соціальну згуртованість учасників освітнього середовища. Окреслені структурні підрозділи охоплюють широкий спектр напрямів – від психологічної підтримки та інклюзивної освіти до культурного збереження, екологічної свідомості та STEAM-інновацій. Такий комплексний підхід дозволяє не просто реагувати на виклики часу, а й трансформувати їх у можливості для розвитку, зміцнення внутрішніх ресурсів і формування нової освітньої культури, заснованої на гнучкості, гуманності та стійкості.

Таким чином, МДПУ імені Богдана Хмельницького є прикладом того, як заклад вищої освіти може стати осередком підтримки, розвитку та надії для всієї

академічної спільноти в умовах кризи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

0. Кокун О. М. Життестійкість і резильєнтність людини в сучасному світі: теорія, дослідження, практика: монографія. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2025. 214 с.
1. Максименко С. , Немержицький В. , Морально-психологічна стійкість як умова конструктивної життєвої перспективи особистості. С. 147-156.
2. Фурс О.Й.: Формування стресостійкості здобувачів ЗП (ПТ) О в умовах воєнного стану: електронний навчальний курс Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 53с.

Кожевникова А.В.,

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, кандидат педагогічних наук, доцент

Тихонова О.Ю.,

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня

Шило О.М.,

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВСТВА

Актуальність. На сьогодні основний вектор сучасної освіти орієнтований не лише передати знання учням, а й сформувати життєвонеобхідних компетентностей. Однією з ключових компетентностей є екологічна грамотність.

На думку Пустовіт Н.В., екологічна компетентність розглядається як сформоване цілісне особистісне утворення, яке в процесі самореалізації в усіх сферах життєдіяльності визначає здатність людини самостійно, оперативно та ефективно застосовувати набуті знання й досвід для виявлення екологічних